

déstörténeti apparátussal feldolgozva és bemutatva sorra veszi a város megmaradt, műemlék-értékű épületeit. A városrendezés és a művelődéstörténet szempontjából fontos architektúrai egységek taglalását mintegy negyedszáz bánáti találmány leírása követi, olyan furfangos, csavaros eszű bánátiak újításai és találmányai, amelyek a kor és a hely műszaki kultúrájának szintjét is behatárolva emlékeztetnek könnyen veszendő értékeinkre.

Azon hajdani eredményekre, amelyek nem találhattak követőkre, amelyek eltűntek a történelem sülyesztőjében, amelyeket ideológiai eltökéltségből igyekeztek eltörölni, fizikai valójukban megsemmisíteni. Ennek a múltnak a dokumentálását, mintegy a hajdani valóság meglétének igazolását lephetjük meg Németh Ferenc olvasmányos stílusban fogalmazott művelődéstörténeti írásaiban.

FEKETE J. József

(TANYA)SZÍNHÁZ

„EGY BULI AZ EGÉSZ” – KINEK?

A címbeli idézet abból az interjúból való, amelyet az idei Tanyaszínház előadásának, Shakespeare *Windsori víg nők* című vígjátékának főszereplője, a Falstaffot alakító Katkó Ferenc (is) adott a Magyar Szónak (július 3-án). Ebben az előadás rendezője, Mezei Zoltán elmondta, a Shakespeare-darab választását az indokolta, hogy „Jó a története, könnyed, szórakoztató, jó színészi alakításokra ad lehetőséget”. Majd hozzátette, hogy a Tanyaszínháznak „harsány szórakoztatást kell kínálnia”, amit ők igyekeznek nyújtani, de azokról sem szeretnének megfélekezni, akik ennél többre vágyanak.

Világos beszéd, egyszerre rendezői hitvallás és Tanyaszínház-koncepció is. Mi sem lenne könnyebb tehát, mint a fenti nyilatkozat értelmében megvizsgálni, a szándékból mi valósult meg. Nem tehetem, nemcsak azért, mert köztudott, hogy az efféle sajtónyilatkozatokat nem kell/szabad készpénznek venni, azért sem, mert a dombosi főpróbát láttam, amelyet bár közönség előtt tartottak, sőt, nem is kisszámú közönség előtt, mégiscsak főpróba volt, amelyet követően nyilván változott, módosult az előadás, kialakult végleges formája, megmutatkoztak tervezett hangsúlyai.

Az mindenesetre látszott a főpróbán, hogy a produkció fölöttébb hasonlít az ún. közsínházi, zárt előadásokra, ezt Kis Kovács Gergő színpadképe eleve meghatározta, hogy nem játsszák be kellően a teret, s hogy a színészek inkább harsánykodnak – a színhely, a tág tér, a nem kifejezetten fegyelmezett közön-

ségment figuráló tömeg eleve erre kényszerítette a színészeket –, mint alakítanak. A rendező említette két szándék közül csak az egyiket sikerült megvalósítani. De ezt sem teljes mértékben, mert az előadás nélkülözi az ötletes, mozgalmas, nevetető jeleneteket. Megítélésem szerint hiányzanak az igazi harsányságot jelentő geggek. Leszámítva Falstaff harmadik megszegegyentését, a ligetbeli farsangi forgatagot, nem kellően játékos az előadás. S ugyanakkor az adottságok folytán az alakítások sem kellően kidolgozottak, elmélyültek, következőképpen az előadás nélkülözi a szerepeket meghatározó, jellemző emberi/lélektani jegyeket. Nem érezni, hogy az életet, elsősorban a szerelmet habzsolni kívánó gátlástalan Falstaff nemcsak komikus, hanem szerencsétlen, boldogtalan is. Hogy a két „áldozat”, Fordné és Page-né frusztrált háziasszony, akiknek nem is a pókhas lovag kell, nekik saját mellőzöttségüket felejtő kalandra van szükségük, a játék izgalma keríti őket hatalmába, s ezért – a férjekkel együtt; két ellentétes embertípus, egy féltékeny és egy flegma – ők is pórul járnak, mint javíthatatlanul csökönyös hódítójuk, s nevetségessé éppen az teszi őket, amit lényegében semmibe vettek: a szerelem. S hogy végső soron a szerencsés vígjátéki befejezés kinek jelent szerencsét s kinek nem, mert tény, hogy az emberi gyarlóságok megbocsáttatnak, de az is tény, hogy alaposan kinevetetnek.

Persze igaza van a szakirodalomnak, ez a vígjáték nem világfilozófiai jellegű munka, a „mester piacra dolgozott”, de bemutat néhány ismert s örök emberi portrét. S teszi ezt elsősorban Falstaff megleckéztetését szolgáló három remek komikus jelenet segítségével. Szerintem ezeket a jeleneteket kellett volna a tanyaszínházi körülmények figyelembevételével, sok-sok geből építve, kidolgozni. De ez, részben, csak a harmadik esetben történt meg. Kétségtelenül voltak remek ötletei a rendezőnek, például hogy Falstaff szolgájának szerepét törpére osztotta, de ez a megoldás filozofice nem nyer igazolást. Másfelől viszont nagy mulasztása, hogy a két nyelvi komikummal működtető szereplőt, az angolul hibásan beszélő walesi papot és a francia orvost a rendezés nem hozta harsány játékhelyzetekbe, s így nem pótolta számukra azt a veszteséget, ami a sajátos tanyaszínházi adottságokból következően érte őket, hogy nyelvi ficamaikat a közönség nagyon kis hányada élvezhette, mert legfeljebb az első sorokban ülők hallhatták őket.

És ezzel el is érkeztem ahhoz a kérdéshez, ami már néhány év kevésbé sikeres tanyaszínházi előadásával kapcsolatos, régebben érlelődik bennem: jó lenne felülvizsgálni a mostani koncepciót, s megkeresni a Tanyaszínházhoz leginkább illő profilt. A mostani ugyanis, bármennyire is igaz lehet, amit Katkó Ferenc nyilatkozott, hogy a színészek számára „egy buli az egész”, nem éppen célravezető. Arról nem is szólva, hogy a színészek, talán észre sem veszik, lesznek áldozatai a koncepcióbeli bizonytalanságnak. Lehet persze, hogy a

színészek jót szórakoznak, de talán a közönség is szeretne, mint egykor – jól – szórakozni. Most kicsit hakni jellege van ennek a jobb sorsa érdemes ügynek, amely nem kisebb célt tűzött ki maga elé, minthogy intézménnyé váljon. De nem ártana talán figyelembe venni azt sem, hogy az évek folyamán változott a Tanyaszínház közönsége is. Sem a puszta öncélú gegek halmozása, sem pedig, mint az idei előadásban, az ötletnélküliség nem vonzó. Talán valahol a művészileg kidolgozott és a körülmények (tér, technika, közönség) figyelembevételével készült előadás lenne a követendő modell.

Talán . . .

GEROLD László